

de Sportwereld

NUMMER 3

DECEMBER 1997

DE 'NEUZENCLUB'

Het joodse aspect binnen Ajax aan de vooravond van de jodenvervolgning

door Susan Smit

De Amsterdamse voetbalvereniging Ajax heeft sinds jaar en dag de naam een joodse club te zijn. Tot aan de jaren veertig werd de club uit de Watergraafsmeer wat pesterig de 'neuzenclub' genoemd door supporters van andere Amsterdamse voetbalverenigingen. De joodse reputatie van Ajax leeft tegenwoordig nog steeds. In de Arena wordt bij thuiswedstrijden van Ajax geregeld met een Israëlische vlag gezwaid door Ajax-supporters. En enkele dagen na de Beverwijkse veldslag tussen fans van Ajax en Feyenoord in maart 1997 verkondigde een Rotterdammer dat ze 'die joden wel even zouden aanpakken'.

In werkelijkheid is het aantal joodse spelers in de Ajax-elftallen rond 1940 nooit veel groter geweest dan bij andere Amsterdamse clubs. De anti-joodse verordeningen van de Duitse bezetter die in het najaar van '41 de joodse sportmensen troffen, hadden nagenoeg geen effect op de samenstelling van de elftallen. Afgezien van een lichte terugval in het seizoen '41-'42 vertonen de ledentallen gedurende de oorlogsjaren een stijgende lijn. Het is niet waarschijnlijk dat de daling in het seizoen '41-'42 veroorzaakt werd door het gedwongen vertrek van joodse spelers. De daling van het ledental was al aan het begin van dat seizoen, in september, zichtbaar, terwijl het de joodse bevolking per 1 november 1941 verboden werd lid te zijn van verenigingen.

INHOUD

*Sport en rituelen 3 *Boksverbod van 1922 4 * Boeken 7 *Vijftig jaar sportjournalistiek *Interview met Jean Nelissen 10 *Nieuws 12

JAAP VAN PRAAG

De stelling dat Ajax door de oorlog geen bovengemiddeld aantal joodse spelers in zijn gelederen had, wordt gestaafd door de herinneringen van oud-Ajaxcied Jaap Hordijk. Hij debuteerde in 1939 in het eerste van Ajax en zegt over het joodse aandeel binnen de club: "Bij Ajax was niet veel aan de hand. Er waren tot 1942 nog geen spelers verdwenen, in wezen hadden we niet eens zo heel

veel joodse voetballers. Jaap van Praag

en Jopie Schelvis zaten ondergedoken, eigenlijk waren Jopie de Haan en Eddy Hamel de enigen die ik na de oorlog miste."

Van de vier door Hordijk genoemde spelers, komt er slechts een voor in de spelersindex van Ajacieden die in het eerste elftal gevoetbald hebben. Dit was Eddy Hamel, die van 1922 tot en met 1930 in Ajax 1 speelde. De overige drie

Redactioneel

Ter gelegenheid van de studiedag Sportgeschiedenis in Nederland is de nieuwsbrief dit maal extra dik. De Sportwereld, nieuwsbrief van Stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat de nieuwsbrief artikelen, interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en de achtergronden van de sport. De nieuwsbrief zal vier maal per jaar verschijnen. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen) en door het vervaardigen van publicaties (boeken en nieuwsbrieven) en door het leggen van contacten tussen beoefenaren van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport. Wilt u ook de volgende nummers van de nieuwsbrief ontvangen? Meld u dan aan als abonnee of medewerker door bijgaande bon in te vullen

N I E U W S B R I E F

zullen in de lagere elftallen van Ajax hebben opgetreden, wat in ieder geval voor de latere voorzitter Jaap van Praag geldt.

Gé van Dijk, die tot en met het seizoen '41-'42 bij de junioren van Ajax speelde, weet zich te herinneren dat er een stuk of twee joodse jongens in het juniorenelftal speelden. Ook in dit Ajaxteam bevond zich dus geen extra groot aantal joodse spelers. Hoe is Ajax in de jaren dertig dan toch aan zijn joodse etiket gekomen?

OUDE JODENHOEK

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog waren veel aanhangers van Ajax afkomstig uit de mid-denstand in Amsterdam-Oost en de binnenstad. In deze stadsdelen bevonden zich relatief veel joden. Dat Ajax inderdaad een historie van trouwe joodse supporters gekend heeft, blijkt uit het volgende gedicht, afkomstig uit het vijftigjarige jubileumboek van Ajax. Hierin werden de bewoners van de joodse buurt in Amsterdam en in het bijzonder de joodse supporters herdacht.

*"Menig oud historisch plekje
waar men vroeger gaarne kwam
is verdwenen, vormt een leegte
-letterlijk!- in Amsterdam.*

*Dit geld wel het allermeeeste
voor de oude Jodenhoek.
Niet te tellen zijn de kerens
dat wij brachten een bezoek
aan die markt op Zondagmorgen.
Voor de koopman bleef geen wens
aan zijn spiedend oog verborgen:
'Is je rechtse weer eens lens?'*

*Ajax heeft-hoe kan het anders-
uit het Oosten van de stad,
in de Meer steeds veel supporters
uit het Joodse milieu gehad.*

*Jongens van Zwanenburgwal,
jongens uit de Markensteeg,
-waar 't eens tintelde van de humor-
nu verlaten woest en leeg...
Die, vol gulheid in hun armoe
-ook al deden ze verstokt-
schonken menig joch z'n 'rechtse':
'Als j'er dan maar goals mee fokt!'"*

GOOISCHE STOOMTRAM

Naast de invloed van de grote schare joodse aanhangers, heeft de route van de stoomtram naar het Ajaxstadion de joodse 'couleur' van Ajax wellicht in de hand gewerkt. Bezoekende clubs stapten uit de trein op het inmiddels buiten gebruik zijnde station Weesperpoort, dat bij het Weesperplein lag. Daarvandaan reed de Gooische stoomtram via de Vrolijkstraat, de Populierenweg en de Linnaeusstraat naar de Middenweg, waar het Ajaxstadion De Meer lag. In de Weesperstraat werd op zondagochtend een joodse markt gehouden. Onder de supporters die hier elke keer langskwamen als hun club tegen Ajax speelde, heette het al snel dat ze bij 'de joden' op bezoek gingen.

De tram moet ook regelmatig joodse supporters gepasseerde zijn die vanuit de Vrolijkstraat en de Pretoriusstraat liepen. Ook de route van tram 9, die vanaf het Centraal Station in de richting van het Ajaxstadion ging, kwam gedeeltelijk overeen met die van de Gooische stoomtram.

Oud-speler Gé van Dijk herinnert zich verder dat er in de jaren dertig veel joodse jongens op de tribunes van Ajax rondliepen die chocoladerepen verkochten. Dit beeld kan eveneens hebben bijgedragen aan de joodse naam van de club. De enige concrete aanwijzing die erop duidt dat Ajax een meer dan gemiddeld aantal joodse spelers had, komt uit een Engelstalig promotieboekje van Ajax uit 1974. Hierin wordt Ajax omschreven als een club met 'many Jewish members' die door de Duitse bezetter vernietigd werden. Uitgaande van de overige bronnen kan echter worden aangenomen dat met 'members' de ondersteunende leden oftewel de donateurs bedoeld zijn en niet de spelers.

Op basis van het bronnenmateriaal en de mondelinge getuigenissen kan geconcludeerd worden dat Ajax een behoorlijk grote schare joodse aanhangers kende, maar geen bovengemiddeld aantal joodse spelers op het veld had staan.

Deze tekst is gebaseerd op de doctoraalscriptie De bal bleef rollen. Ajax binnen voetballend Amsterdam tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dit onderzoek schetst het dagelijks leven van de Amsterdamsche voetbalwereld in de jaren '40-'45. De scriptie is tegen kostprijs verkrijgbaar bij de auteur, telefoon: 020-6695605.

TACHTIG PROCENT VAN TOPSPORTERS DOET AAN RITUELEN

door Annemie Ploeger

Altijd eerst de rechterschoen aandoen, dan de linker. Altijd vier pannenkoeken eten voor de wedstrijd. Altijd dezelfde tas met een speciale eend eraan meenemen. Tachtig procent van topsportend Nederland voert rituelen uit vlak voor een wedstrijd, een bevinding van VU-psychologiestudente Michaéla Schippers. Zij schreef voor haar afstudeeropdracht een scriptie over bijgeloof en sport en hield een lezing voor Stichting de Sportwereld.

Waarom hebben zoveel sporters rituelen? Wanneer zijn die rituelen extra belangrijk? En hebben sporters er baat bij? Tot voor kort was er alleen anecdotisch materiaal beschikbaar om deze vragen te beantwoorden. Michaéla Schippers voerde een kwantitatief onderzoek uit, waarbij ze 197 topsporters (hockeyers, volleyballers, voetballers en trainers) aan de tand voelde over hun rituelen. Gemiddeld meldden de sporters dat zij meer dan twee rituelen uitvoeren; trainers zelfs meer dan drie. Veel voorkomende rituelen zijn: niet scheren, drie keer naar het toilet gaan en koolhydraatrijk voedsel eten. Dat sporters rituelen verrichten lijkt vooral te maken te hebben met het verhogen van zelfvertrouwen. Schippers toetste dit door de 'beheersingsoriëntatie' van sporters te onderzoeken. Deze kan intern of extern zijn; intern betekent dat uitkomsten van wedstrijden aan persoonlijke kenmerken worden toegeschreven; extern betekent dat ze aan toeval of de omstandigheden worden toegewezen. Uit Schippers' onderzoek blijkt dat mensen met een interne beheersingsoriëntatie

meer zelfvertrouwen hebben en het minder belangrijk vinden om rituelen uit te voeren. Voor mensen met een externe beheersingsoriëntatie geldt het omgekeerde: zij zijn onzekerder en vinden het vervelender als ze hun rituelen niet kunnen uitvoeren. Rituelen uitvoeren blijkt het belangrijkste te zijn als de winstverwachting laag is en als het belang van de wedstrijd hoog is. Sporters die erg bijgelovig zijn hebben het idee dat hun prestaties zullen verslechteren als ze hun rituelen niet uitvoeren. Ook denken zij dat rituelen een positieve invloed hebben op hun concentratie en hun zelfvertrouwen. Of dit idee klopt was niet de vraagstelling van Schippers' onderzoek, maar zij denkt dat 'self-fulfilling prophecy' een rol kan spelen. Wie denkt ergens baat bij te hebben, pakt ook zijn voordeel. Alhoewel, er is een verhaal bekend dat een speler door zijn rituelen in tien dagen zes kilo afviel, dus het kan ook verkeerd uitpakken.

Van belang is dat trainers rekening houden met het feit dat zoveel sporters er rituelen op na houden (en dat sporters rekening houden met het feit dat zoveel trainers rituelen hebben?) en de voordelen van rituelen proberen te benutten. Dus laat die jongen zijn drie kruisjes slaan, als hij dat prettig vindt.

U kunt een exemplaar van de scriptie Bijgeloof en sport tegen kostprijs bestellen bij Michaéla Schippers, tel: 020-6240817.

INTUSSEN, OVERZEE...

door Nico van Horn

De Britse Association of Sports Historians hield op 31 mei haar jaarlijkse vergadering op Twickenham in Londen.

De vereniging, die een tiental jaar ouder is dan Stichting de Sportwereld, organiseert ieder jaar op een sportlocatie een bijeenkomst waar leden voordrachten houden over een onderwerp uit de sportgeschiedenis. Vorig jaar zaten we in Leicester, op de Montfort Universiteit. Daar wordt veel aandacht geschonken aan sport

in de ruimste zin des woords: geschiedenis, sociale omstandigheden, gezondheid, voeding, training, begeleiding enzovoorts. Volgend jaar is debijeenkomst bij Manchester United en dit jaar dus in het beroemde rugbystadion. Hoewel de vertegenwoordiging van Midden-Engeland (veel rugby league, met daarnaast cricket en voetbal) groot is, komen ook andere takken van sport bij de ASH-dagen aan de orde. Dit jaar opende de bijeenkomst, bijgewoond door een vijftigtal bezoekers, met een terugblik op de sportjournalistiek. Chris Harte, de grote man achter ASH, hield ons voor dat het gejammer over sportverruwing ook al rond 1900 in de kranten stond.

Vervolgens kwam er een biografie van een voormalige rugby-captain aan de orde, en daarna de stand van zaken met betrekking tot Hampden Roar waar een Schots nationaal voetbalmuseum in opbouw is. Verder waren er verhalen over de Breconshire Football Club in Wales, een voordracht over de eeuwig vete tussen rugby union en rugby league en als laatste was er een lezing van Mike Latham, ook al jaren actief binnen ASH, over het verschil in populariteit tussen voetbal en rugby. Het blijkt dat in sommige plaatsen voetbal enorm populair is, terwijl in een vlakbij gelegen dorp rugby de boventoon voert. Het programma begon om elf uur en om half zes zaten we in de pub. Tijdens de dag waren tal van boeken, tijdschriften en andere informatie over sportgeschiedenis te koop. Een uiterst ontspannen sfeertje, geen poeha, maar gewoon aandacht voor sportgeschiedenis.

Het adres van de Association of Sports Historians is: Faro Close, Coates Hill Road, Bickley, Kent BR 1-2 RR, England. Tel.: 00-44-181-4671951. Fax: 00-44-181-2950190.

“WALGELIJK EN MENSCH-ONTEEREND”

Het boksverbod van 1922

door Peter-Jan Mol

In verschillende gemeentes worden de mogelijkheden verkend om free-fight gala's en kooigevechten te verbieden. Burgemeesters verkennen hun bevoegdheden. In 1922 werd het in Amsterdam verboden om openbare bokswedstrijden te houden. Dit verbod zou bijna twintig jaar lang stand houden. Een reconstructie van de feiten aan de hand van een krantenonderzoek. 'The noble art of self-defence', zoals liefhebbers van de bokssport hun passie plegen te noemen, werd in 1897 in Nederland geïntroduceerd. De initiatiefnemer was Henri J.J. Placké, die in de winter van 1897-98 een boksschool opzette in Amsterdam. In 1902 werd er voor het eerst gebokst om het kampioenschap van Nederland en in 1911 vond de oprichting plaats van de Nederlandse Boks Bond.

Vrijwel vanaf de introductie van het boksen in Nederland waren er veel tegenstanders van deze sport. Slechts weinigen konden het nobele er van in zien. Bokswedstrijden werden vergeleken met ordinare straatgevechten. De toeschouwers, die vaak uit waren op sensatie, droegen ook niet altijd bij tot een vreedzame sfeer.

Bokswedstrijden kregen al snel een slechte naam. Toen in Den Haag een bokser tijdens een wedstrijd dodelijk getroffen werd door zijn tegenstander, deed dit veel stof opwaaien. Ook aan de gemeentelijke autoriteiten in Amsterdam ging dit incident niet voorbij. Begin september 1922 deed de hoofdcommissaris van politie aan de burgemeester het voorstel openbare bokswedstrijden in Amsterdam te verbieden. Burgemeester De Vlugt nam dit voorstel over en vanaf dat moment was het niet meer toegestaan publiek toe te laten

bij bokswedstrijden. Er mocht alleen nog maar in besloten kring gebokst worden, waardoor de sport veel van haar aantrekkingskracht verloor. Als reden voor deze zware maatregel noemde de hoofdcommissaris de zedenverruwende verstoring die een bokswedstrijd volgens hem vormde. Direct na de bekendmaking van dit besluit brandde er een hevige discussie los in de schrijvende pers. De meerderheid - van de grote kranten waren dit Het Handelsblad en Het Volk - stond vierkant achter het burgemeestersbesluit. De argumentatie hiervoor was dat het bij boksen niet meer ging om nobele kunsten als behendigheid, lenigheid en zelfbeheersing, maar dat het ging om het knock-out slaan van de tegenstander. "Walgelijk en menschonteerd", noemde een lezer van Het Handelsblad een bokswedstrijd: "Op den laatsten wedstrijd, dien ik onlangs in Groningen meemaakte, kon het publiek zich vermeien in het aanschouwen van een bewusteloos geslagen man, die na het opstaan naar zijn kleedkamer wankelde. Ik heb den man gevolgd en zag hem daar andermaal ineenzijgen..." Dit gevoegd bij het opruiende publiek zorgde ervoor dat een bokswedstrijd niets meer met sport van doen had en daarom terecht verboden werd, aldus de voorstanders van het verbod.

TONEELKNECHTS

De enige krant die tegenstander was van het boksvverbod, was De Telegraaf. Deze krant beaamde wel dat de bokssport steeds verder verruwde en vond daarom ook dat de Nederlandse Boks Bond in moest grijpen, maar in een verbod op wedstrijden zag zij absoluut geen heil. De Telegraaf nam hiertegen zelfs zeer scherp stelling. Dit deed deze krant niet zozeer bij monde van de eigen redacteurs, maar door het plaatsen van verschillende opruiende ingezonden brieven. Zo werd de anti-revolutionaire burgemeester door een lezer verweten alles te verbieden wat niet in zijn straatje paste: "Het interesseert mij welk binnenkort het volgend verbod zal zijn. Vermoedelijk wacht de burgemeester er op, dat een coulisse op het hoofd van een onzer acteurs of tooneelknechts terecht komt om alle tooneel te verbieden- hetgeen met zijn particuliere beginselen het meest overeenkomen zou."

OLYMPISCHE SPELEN

Veel steden en dorpen volgden het voorbeeld van Amsterdam door een wedstrijdverbod op te leggen. Zelfs gemeenten waar nog nooit een wedstrijd gebokst was, gingen hiertoe over. Dit leidde in De Telegraaf tot diverse sarcastische opmerkingen: "En thans hebben wij gelezen, dat de commissaris van politie te Winschoten in overleg met zijn burgemeester bij gebrek aan een bokswedstrijd het houden van een boksdemonstratie binnen zijn gemeente verboden heeft en wij vragen ons af op welke gronden deze autoriteiten, die van boksen vermoedelijk evenveel begrip hebben als een papegaai van cricket, hun besluit genomen hebben."

In de laatste maanden van 1922 ebde de discussie omtrent het wedstrijdverbod enigszins weg. Er was een verbod en daarmee was de kous af. In maart 1923 werd de zaak echter weer aangewengeld door De Telegraaf. Deze sterk polariserende krant wees op het gevaar dat volgens haar bestond, dat de Olympische Spelen van 1928 aan Amsterdam voorbij zouden gaan indien het boksvverbod niet opgeheven zou worden. Op deze manier probeerde De Telegraaf stemming te maken tegen het boksvverbod dat in grote delen van Nederland gold.

Uiteindelijk werd het boksvverbod in Amsterdam tijdens de Spelen van 1928 tijdelijk opgeheven. Het zou tot 1941 duren voordat het boksvverbod definitief opgeheven zou worden. Onder druk van de Duitse bezetter, die van mening was dat de Nederlandse sport zowel kwantitatief als kwalitatief moest groeien om bij te kunnen dragen aan de toekomstige nationaal-socialistische heropvoeding van het Nederlandse volk, werd het boksvverbod opgeheven.

Desondanks hebben de aanhangers van de bokssport nog vele jaren moeten strijden tegen het negatieve imago van de sport. Tegenwoordig is het (prof)boksen in bijna alle landen toegestaan. Alleen in enkele landen, waaronder de de Scandinavische, geldt een verbod.

KOESTER DE KABEL

door Jurryt van de Vooren

Voetbal is sinds lang de grootste volkssport. Tot de Eerste Wereldoorlog werd het vooral beoefend door jongens uit de hoogste sociale milieus. Tijdens de mobilisatiejaren echter werden veel mannen ondergebracht in het leger, dat niet zwaar op de proef werd gesteld. De verveling sloeg toe en de legerleiding was bevreesd voor onrust -het waren de jaren van communistische revoluties- zodat veel ruimte werd geboden voor sportieve afleiding. Veel jongens uit de lagere sociale groepen maakten toen voor het eerst kennis met voetbal en richtten na de oorlog hun eigen verenigingen op. Het waren de jaren waarin volksclubs als Feyenoord en Go Ahead opkwamen en het vaderlandse voetbal overnamen van de elitaire clubs. Maar dat betekende niet automatisch dat 'arbeider-voetballers' werden opgenomen in Oranje. "Mijnheer denkt dat hij zomaar kan aanschuiven?" vroegen de internationals aan Feyenoorder Kees Pijl in 1924 toen hij aan tafel wilde gaan zitten. De heren hadden geen behoefte aan een arbeider aan het maal, om bespaard te blijven van zijn afschuwelijke tafelmanieren. Dat Pijl afkomstig was van de club die zojuist voor de eerste keer de nationale titel had bemachtigd deed niet terzake. Pijl werd toen verschrikkelijk kwaad, pakte de koffers en rende naar de eerste trein huiswaarts. Officials van de voetbalbond, toen nog niet de Koninklijke, wisten met grote moeite Pijl te weerhouden en beloofden dat de heren hun excuses zouden aanbieden. Dat gebeurde en Pijl speelde daarna tegen Roemenië, waarbij de arbeider vier keer scoorde. De 'affaire-Pijl' was geen incident: de groeiende aanhang van het voetbal onder de 'volkse milieus' -zo omschreef voormalig KNVB-bestuurder C. Miermans het in 1955- was een bron van conflicten binnen Oranje. Een enorm cultuurverschil sloeg een afgrond van beleving tussen tus-

Het Nederlands Elftal wordt samengesteld op grond van kwaliteit en niet op afkomst. Dat is vanzelfsprekend, want de tijd dat sociale achtergrond belangrijker is dan spelkwaliteit, ligt reeds lang achter ons. Sterker nog: het Nederlands Elftal staat bekend als een team met een grote verscheidenheid. Daarin ligt de veronderstelde kracht van de ploeg: een mix van Europese, wat voorspelbare degelijkheid en Zuid-Amerikaanse speelsheid. Onze samenleving heet tolerant te zijn, dus waarom zou dat niet gelden voor ons voetbal? Desondanks ligt de klem van veel ruzies in de geschiedenis van het Nederlands Elftal juist in de sociale achtergrond van de spelers. Dat blijkt nu weer met de zogenaamde 'kabel', de zwarte internationals, waarover zoveel ophef wordt gemaakt.

sen de elitairen en de arbeiders. Op 3 maart 1923 werd zelfs een commissie bij de Voetbalbond ingesteld, die zich boog over het vraagstuk van het voetbal in de betere standen. De conclusie luidde dat de arbeider in het dagelijks leven weinig maatschappelijke mogelijkheden kende, waardoor de grens tussen het normale leven en het voetbal vervaagde. Voetbal was vooral presteren, om elders kansen af te dwingen die in het normale leven buiten bereik lagen. Deze benadering botste frontaal met de traditionele visie van het amateurisme, die uitging van een ongebonden wedstrijd met alleen sportieve belangen. Geld en geldingsdrang hoorden daar niet bij, aldus de voetballers en bestuurders uit de betere milieus. Dat was natuurlijk makkelijk gezegd, want echte zorgen over hun maatschappelijke positie hadden ze niet met hun goede afkomst, opleiding en vriendenkring. De principes van het amateurisme waren boven alles verheven, zelfs boven de realiteit dat -met name in de jaren dertig- steeds meer voetballers uit de volkse milieus door de economische crisis in de problemen raakten. Betaald voetbal zou hen uit een sociaal isolement hebben kunnen halen maar dat werd genegeerd. Het was de kiem van een conflict over de invoering van betaald voetbal, dat zijn hoogtepunt vond in de jaren vijftig. Het was een opmerkelijke botsing, omdat die zich niet onttrok aan de maatschappelijke verhoudingen. Ook daar vond in dezelfde periode een zelfstandig plaats van niet-elitaire groeperin-

gen en hun ideeën, met een groeiende invloed van werknemers, vrouwen en jongeren. Maar terwijl in de politiek het algemeen stemrecht al in de jaren twintig bestond, gold dat niet voor de KNVB. Wat we nu de democratisering van het voetbal in de jaren dertig noemen, valt achteraf tegen. Uiteindelijk hebben de oude idealen van een zuiver amateurisme de ontwikkeling van het Nederlandse voetbal met decennia vertraagd, zowel op speltechnisch niveau als op het gebied van de maatschappelijke ontwikkeling. De ont-plooiing en ontwikkeling van de grootste groep spelers liep stuk op de toenmalige conservatieve opvattingen.

ZELFBEWUSTE JONGEREN

De vergelijking met nu is aanwezig, alhoewel snelle conclusies gevaarlijk zijn. Het voetbal van dit moment heeft veel spelers die afkomstig zijn uit verschillende culturen, die net als een halve eeuw geleden een andere opvatting hebben dan de top van de voetbalwereld. Op speltechnisch gebied zal het minder Europees zijn - en was dat niet een onderdeel van de kracht? - maar ook de sociale functie van deze sport wordt anders beleefd. Waar zwarte Amerikaanse jongens de bokssport beoefenden in de hoop daarin een loopbaan op te bouwen, geldt dat wellicht nu voor 'niet-Nederlandse' voetballers. Dat zal zijn weerslag hebben, vooral nu veel van deze spelers uitkomen in de hoogste regionen en het Nederlands Elftal.

In een uitzending van het programma Karel de Graaf dit jaar zei Clarence Seedorf, die wordt gezien als de voorman van de kabel, dat de huidige jongeren anders aankijken tegen professionalisme in de sport. Hij verwees daarbij echter niet naar zwarte spelers, maar naar een witte speler als Boudewijn Zenden van PSV. Neem daarnaast de beruchte foto in de Volkskrant tijdens het EK van 1996, waarop de witte en zwarte spelers gescheiden van elkaar zouden zitten en die als bewijs diende voor de raciale verdeeldheden. Daarop was toch duidelijk te zien dat Richard Witschge - die ooit het gruwelijke etiket van exponent van de patatgeneratie opgeplakt kreeg - aan de 'zwarte' tafel zat. Het is daarom veel logischer te veronderstellen dat er verschillende generaties bestaan in Oranje in plaats van raciale verschillen.

De nieuwe gedachten zijn niet zozeer onderdeel

van een huidskleur, maar van een generatie die eraan gewend is met vele achtergronden in een team te spelen. Het is een kwestie van wennen en inzien dat er sprake is van jonge spelers met een sterk besef van eigen kracht. Daar had de Nederlandse voetbalelite het al moeilijk mee in de eerste decennia van de eeuw, waardoor de ontwikkeling van de sport voor tientallen jaren nodeloos werd geblokkeerd. Ook die zogenaamde kabel is niets anders dan de neerslag van bredere maatschappelijke ontwikkelingen, in dit geval van de diverse, multiculturele samenleving. Veel verschillende opvattingen tezamen betekent een verrijking van de maatschappij, van het voetbal en van het Nederlands elftal. Al zullen deze spelers nog heel wat voetbalconservatisme tegenkomen.

BOEKEN

Pieter Breuker (eindred.), Kaatsen: lange traditie, levende sport (Friese Pers Boekerij, Leeuwarden 1997) ISBN 90 330 1523 4, 351 blz., f 42,50.

Pieter Breuker, Met de Friese slag (Stichting Kultuur en Toerisme yn Fryslân, Leeuwarden 1997) ISBN 90 74845 39 4, 83 blz., f 24,50.

Ter gelegenheid van zijn honderdjarig bestaan heeft de Koninklijke Nederlandse Kaatsbond (KNKB) een gedenkboek uitgebracht, waarin een groot aantal medewerkers, met Pieter Breuker als eindredacteur, het wel en wee van het kaatsen in Friesland en de rest van Nederland in kaart heeft gebracht. Begonnen met 17 aangesloten verenigingen en 1200 leden, ontwikkelde de Bond zich vooral in de eerste fase van zijn bestaan voorspoedig. Een opmerkelijke groei deed zich tijdens de Tweede Wereldoorlog voor. De laatste jaren blijft het aantal beoefenaren tamelijk constant: tegenwoordig telt de Bond ongeveer zestienduizend leden, verdeeld over zo'n 130 verenigingen en met inbegrip van zestien verenigingen elders in het land. Een belangrijke rol binnen de kaatssport is weggelegd voor de samenwerkende PC (de Permanente Commissie der Franeker Kaatspartij), die al uit 1853 dateert en sinds jaar en dag de befaamde PC-wedstrijden organiseert. Omdat de kaatssport tot de verbeelding van een groot publiek spreekt, is het toe te juichen dat dit royaal uitgevoerde, overvloedig geïllustreerde overzichtswerk verschenen is. De niet-ingevoerde lezer kan zich nu een goed beeld vormen van een sport die zo rijk is aan tradities. Het werk begint met een schets van het organisatorisch raamwerk en vervolgens wordt in drie hoofdstukken de historie uit de doeken gedaan. Voor de liefhebbers van sportgeschiedenis vormen deze hoofdstukken zonder twijfel het interessantste deel van het boek. De hierna volgende bijdragen richten zich elk op een bepaald aspect van de sport en ook daarbij komt het verleden vaak om de hoek kijken. Een bezwaar is wel dat de spanning er wat uitraakt doordat de chronologie niet vastgehouden wordt. Dit had misschien

voorkomen kunnen worden wanneer een of twee auteurs de bijdragen van de bijna twintig andere medewerkers wat meer hadden gestroomlijnd en in volgorde van de tijd hadden geplaatst. Het rijke verleden van de KNKB komt in het boek goed tot uiting. Wat mij vooral boeide is de wijze waarop regelmatig de wisselwerking tussen de kaatssport en de samenleving wordt besproken. Wat voor de notabele promotors van sport in het algemeen gold, deed zich ook bij het kaatsen voor. Niet het plezier in de sport stond bij hen voorop, maar het streven de 'volkskracht' te versterken, de geest te veredelen of 'het nut voor lichaam en geest' te vergroten.

Kaatsen houdt, zo maken de auteurs duidelijk, ook tegenwoordig meer in dan een sportieve krachtmeting. Sinds eeuwen in een groot deel van Europa als volksspel beoefend, is het een drager van vele tradities. Dat de sport in verschillende landen - en zelfs binnen die landen - op uiteenlopende wijze beoefend wordt, is weliswaar een van haar charmes, maar werkt belemmerend voor de internationale contacten. Er zal in de toekomst veel overleg nodig zijn voordat de gewenste internationale oriëntatie haar beslag kan krijgen.

De tweede publicatie die onlangs over de kaatssport is uitgekomen, heet *Met de Friese slag* en staat geheel op naam van Pieter Breuker. Door z'n kleine omvang kan het heel goed als inleiding tot het hiervoor genoemde overzichtswerk gebruikt worden. Spreiding over een groot aantal Europese landen, met uitlopers in de beide Amerika's, onderstrepen het internationale karakter van de sport. Heel handig voor de belangstellende buitenstaander is de uitleg van de Friese spelregels en van het gebruikte materiaal. Het zal bij weinigen bekend zijn dat kaatsen ooit een demonstratiesport op de Olympische Spelen (van Amsterdam) is geweest, overigens zonder succes. Ook in de beeldende kunsten en de literatuur, zo maakt de schrijver duidelijk, speelde en speelt kaatsen een belangrijke rol. Redenen genoeg om het tot het Friese cultuurbezit uit te roepen. (Theo Stevens)

R. ten Brink, F. van Schoonderwalt en J. Verdonck (red. en samenst.) Het Gouden Habijt. De Volkskrant 50 jaar in de Tour (De Volkskrant, Amsterdam

H.H. KAATSBALLEN
ECHTE 190er LC
Meter's Kaatsballen
 — EN —
AMATEURSBALLEN,
 verkrijgbaar bij
J. J. LEMSTRA.

De echte (soogenaamde Bosumer) wit leeren **KAATSBALLEN** zijn voorradig in het Magazijn van huis-houdelijke Artikelen van
A. H. COHEN J. Zoon,
 Op de Kelders - 477 - Leeuwarden.
 (H.H. Weerverkoopters en Kaats-
 leins extra rabat) 100er LC

Alleen hoek Weerd Nieuwstad 113 (t.o. de Lange Pijp) - Leeuwarden
 Best gesorteerde en meest bekende **SPORTZAAK** van Friesland
 Kaatsballen (Pelikaan, Riedster)
 .. Handschoenen
 .. Broeten
 .. Truien (alle kleuren)
 .. Schoenen
 .. Petten
 Zonnekappen
 Terraslinn voor de perken
KAATSEN
 Afdeling SPORT en EREPRIJZEN

BERICHT! 109er LC
H.H. Winkeliers, Kasteleins enz.
 Van af heden heb ik voor *Leeuwarden en Omstreken* den **alleén-verkoop** mijner
Witmarsumer Kaatsballen
 overgedragen aan de Firma van **GELDER & v. d. MEULEN,**
 Magazijn van Galanteriën, breedzijde Nieuwstad.
De Fabrikant, W. METER.

1997) 124 blz. f 17,50.
M. Ros en W. Koster, Heersers van de Tour. De naoorlogse Tourwinnaars (De Arbeiderspers, Amsterdam 1997) 408 blz., f 34,90.
J. Wielaert, Bravo, les Hollandais! 30 sterke wielerverhalen (Kosmos-Z&K Uitgevers, Utrecht 1997) 224 blz., f 24,90.
 Op een voorjaarsmorgen in 1936 even voor tien uur belde sportjournalist en sportpionier Joris van den Bergh aan bij de woning van wielrenner Theofiel Middelkamp. "Wat komde gij zo vroeg doen? Komt erin", zei Theofiel. Onder het genot van een kop koffie onthulde de beroemde sportverslaggever het doel van zijn komst. Nederland had van de legendarische Tour-directeur Henri Desgrange voor de eerste keer een uitnodiging ontvangen om met een ploeg aan de Tour de France deel te nemen. Van den Bergh, die zich als ploegleider voor dit Nederlandse debuut in de

Tour had opgeworpen, probeerde Middelkamp mee te krijgen naar Frankrijk. "Joris, ik heb nooit genen bergh gezien. Afstanden daar ben ik niet bang van, want ik kan een hele dag fietsen", antwoordde hij aanvankelijk. Hij realiseerde zich dat hij over grindpaden zou moeten rijden, zonder versnellingen en met de reserveband om zijn schouders gebonden. Toch zegde hij toe en met de gebroeders Albert en Antoon van Schendel en Albert Gijszen verscheen Middelkamp aan de start in Parijs.
 Tot grote verrassing van de Volkskrant wist Theofiel Middelkamp meteen ook de zwaarste Alpenetappe uit deze Tour te winnen: "Een kermiscoureur uit een land zonder wegrenners heeft een prestatie verricht die wellicht de opmerkelijkste zal zijn van de gehele Tour de France van dit jaar!" Ook binnen het wielerpeloton werd verbaasd gereageerd. De latere Tour-winnaar van dat jaar, de Belg Sylveer Maes,

moest die avond aan tafel in het rennershotel zijn bewondering erkennen: "Gij godverdommese keeskop, gij kunt goe bergop rijden."

Middelkamp zou nog tweemaal aan de Tour deelnemen, maar de verdiensten vielen hem als beroepsrenner tegen en na de Tour van 1938 hield hij het voor gezien. In het interviewboek *Bravo les Hollandais!* bagatelliseert hij tegenover NOS-radioverslaggever Jeroen Wielaert de roem die goede prestaties in de Tour opleverden. "Wat heb je nou aan eer? Poen in de zakken is eer. Met roem ga je niet naar de winkel."

Wielaert bundelt in *Bravo les Hollandais!* (radio-)interviews met een groot aantal Nederlandse Tour-deelnemers uit de periode 1936-1996. Onder hen uiteraard de groten Wagtmans, Van Est, Janssen, Zoetemelk en Breukink, maar ook (meester)knechten als Geldermans, Den Hertog, Raas en Van der Velde. De gesprekken leveren gedenkwaardige 'oral history' op van zestig jaar Nederlandse deelname aan de Tour de France. Terwijl haat en liefde voor het Tourcircus elkaar afwisselen, blijft de fascinatie van elke oud-deelnemer voor het fenomeen Tour de France recht overeind staan. Het 'dagblad voor het katholieke volk in Nederland' de *Volkskrant*, maakte in 1936 al melding van de eerste Nederlandse successen in de Tour de France, maar vanaf de eerste naoor-

hoogte van de verrichtingen van het Nederlandse smaldeel in de Tour. Terwijl het katholieke stempel van het dagblad vervaagde bleef de verbondenheid van de *Volkskrant* met de wielersport sterk en namen Frans van Schoonderwalt, Guus van Holland en Bert Wagendorp de fakkel over. De bundel *Het Gouden Habijt* bevat van elke Tour tussen 1947 en 1996 een opmerkelijk ritverslag uit de *Volkskrant*. Zo passeren bergetappes van Bartali, Bahamontes, Winnen en Virenque de revue, wordt er om secondes gestreden door Anquetil, Janssen en Lemond, wordt het dramatisch einde beschreven van Simpson en Casartelli en delen we nogmaals de oprechte journalistieke verwondering over Merckx, Hinault en Indurain. In zijn eerdere boek *Heldenlevens* schetste Martin Ros al de verbondenheid van zijn katholieke jeugd met de wielersport in het algemeen en met de helden van de Tour de France in het bijzonder. In *De Heersers van de Tour*, dat hij samen met wielersportjournalist Wout Koster schreef, blijft de katholieke jeugd van Ros meer op de achtergrond. Toch heeft het overzicht van alle Tourwinnaars van 1947 (Jean Robic) tot 1996 (Bjarne Riis) iets van een bundeling heiligenlevens. De aandacht voor de heroïek en voor het anecdotische zetten de toon van het boek waarin de grens tussen waarheid en verzinsel niet altijd even helder is (en dit lijkt er voor Ros ook niet zeer toe te doen). Daarbij komt de soms onhandige stijl van Ros, die met het vorderen van het boek storend gaat werken. Wie echter Tour-gelovige is van hetzelfde kaliber als Martin Ros zal aan de 29 hagiografieën veel plezier beleven. (Sjoerd van Tiel)

Ove Hagelin, Kinetic Jottings. Rare and Curious Books in the Library of the Old Royal Central Institute of Gymnastics. An Illustrated and Annotated Catalogue (Idrottshögskolans Bibliotek Stockholm, 1996).

Niet alleen een boek over zeldzame en curieuze boeken, maar dit boek behoort zelf tot deze categorie. Ove Hagelin dook in de bibliotheek van Idrottshögskolan en keek naar wat hij toevallig tegenkwam op het gebied van sport. Dus geen historisch overzicht, maar een greep uit allerhande opmerkelijke boeken over o.a. gymnastiek, circus en anatomie. Wel op chronologi-

sche volgorde gepresenteerd, en zo begint hij met een boek van Flarius Renatus Vegetius uit de vierde eeuw over militaire training, waarvan in 1607 een hernieuwde uitgave verscheen. Daarna Onofrio Panvinio uit 1642 over het Romeinse circus. Ove Hagelin stelt de een zeer opmerkelijk, rijk geïllustreerd boek samen, waarop de zin uit de inleiding "Je moet ook eens lezen niet alleen om informatie te vergaren" goed van toepassing is. (Annemie Ploeger)

Neil Wigglesworth, The Evolution of English Sport (Frank Cass, 1996). ISBN 0-7146-4219-3.

Volgens Neil Wigglesworth worden boeken over de geschiedenis van sport te veel vanuit een middenklasse-perspectief geschreven. Dus kwam hij met een tegenzet: een boek over de evolutie van Engelse sport, met daarin verwerkt materiaal van honderden sportclubs, jaarverslagen, correspondenties en krantenverslagen. Thema's zijn commercialisering, professionalisering, recreatie en amateurisme. Of dit nu echt zo vernieuwend is?! (Annemie Ploeger)

Arnd Krüger & James Riordan (Editors), The Story of Worker Sport (Human Kinetics, 1996). ISBN 0-87322-874-X.

Het doel van Neil Wigglesworth wordt wel bereikt door Arnd Krüger en James Riordan. Zij redigeerden een boek over de geschiedenis van de arbeiderssportbeweging. Deze beweging had als doel om alle leden van de arbeidersklasse - man, vrouw, wit, zwart - te laten deelnemen aan sport. Zo namen in 1925, na de Parijse Olympische Spelen, 150 duizend werknemers deel aan de eerste Workers Olympics in Frankfurt. In 1931 werden de tweede Olympische Spelen voor Arbeiders georganiseerd in Wenen. In 1936 waren anti-nazi-Spelen in Barcelona gepland, maar die gingen niet door. Naast een introductie en twee appendices over de Socialist Worker Sports International en de Red Sport International, en over arbeiderssport over de hele wereld, beslaat het boek tien hoofdstukken over arbeiderssport in tien verschillende landen, waaronder Duitsland, de Sovjet Unie en Israël. Een mooi boek en natuurlijk ontbreken de vele propagandistische affiches niet. (Annemie Ploeger)

logse Tour in 1947 had de krant haar eigen verslaggevers in de Tourkaravaan. Illustreerde sportjournalisten als Jan de Vries, Theo Nolens, Theo Koomen en Pierre Huyskens hielden het katholieke volksdeel op de

50 JAAR

SPORTJOURNALISTIEK IN

VOETBAL

INTERNATIONAL

door Annemie Ploeger

Tv-verslaggeving van een voetbalwedstrijd uit 1953 in Parijs: "Met twee cameramensen ging ik er naar toe. Dan klom je in een hoog torentje en we filmde. 's Nachts vlogen we terug; dan ging meteen het filmmateriaal naar het laboratorium en dan hadden we de stunt van de maand: op donderdagavond filmbeelden van een wedstrijd die een dag eerder gespeeld was." Zo vertelt Dick van Bommel, van 1952 tot 1966 sportverslaggever voor de NCRV, in een special van Voetbal International uit 1980 over 50 jaar sportjournalistiek. Een prachtig document, waaruit blijkt dat er sindsdien niet veel is veranderd - zoals de columns van Henk Spaan en Hans Kraay en opmerkingen over de komst van commerciële televisie - maar dat toch ook niet alles hetzelfde is gebleven: "Ik erger me het meest aan die rode journalisten. Dat is begonnen met Kick Geudeker. Hij zei voor de Vara dat de mensen niet naar het kapitalistische voetbal moesten gaan, maar naar sportevenementen van de Nederlandse Arbeiders Sport Bond"(opmerking van Chiel van Merkom, ras-voetbalsupporter).

Ook komen sporters zelf aan het woord, onder wie publieks- en perslievelingen als Gerrie Knetemann ("Men ziet overal rottigheid en combi-ne in. Dingen waar wij zelf nooit aan gedacht hebben. Maar ja, wij fietsen en journalisten schrijven, hè") en Wim van Hanegem ("Ik probeer me vooral de laatste jaren ook wat meer in een journalist te verplaatsen. Dan zie je eigenlijk toch dat het geen makkelijk vak is, als je het tenminste goed wilt doen").

Natuurlijk komt ook goed old Jean Nelissen die

interessanter dan met speler x."

Tot slot nog een paar relativerende opmerkingen van oud-voetballers. Han Grijzenhout: "Die zogenaamde deskundigheid van de voetbaljournalisten, daar moeten we niet te zwaar aan tillen. Ik noem het liever geleuter."

Gerrie Mühren: "Het grootste verschil tussen de Spaanse en de Nederlandse pers is de deskundigheid, de pers is in Nederland deskundiger." Even later: "Spaanse journalisten schrijven wel een stuk positiever. Ik was daar best gelukkig mee."

SCHILDEREN MET EEN KLEIN PENSEEL

een interview met Jean Nelissen

door Sjoerd van Tiel

Deze zomer kwam na negentwintig jaar een voorlopig einde aan de Tour-carrière van wieler-verslaggever Jean Nelissen. De NOS besloot dat de televisieverslaggeving van de Tour de France

toen nog chef-sport van het dagblad De Limburger en commentator van de Tour de France voor de NOS was aan het woord, evenals de Vlaming Bob Deps die vindt dat er te weinig wordt gelachen in de Nederlandse sport-pers, en die het minderwaardigheidscomplex van de sportjournalist aangeeft: "Praten met Nixon lijkt me

aan verjonging toe was. Dit jaar bleven Nelissen en zijn Tour-archief (een lading cahiers, een aantal kaartenbakken, boeken en opschriftboekjes) in Limburg. Hieronder vertelt de grand old man van de wielersport over de beslissing van de NOS en over het vak van televisieverslaggever. "Vanaf het moment dat bekend werd dat ik niet meer voor de NOS-televisie de Tour zou verslaan, kwamen er zo'n zevenhonderd brieven, kaarten en gedichten bij me binnen. Een groot gezelschap fans kwam met een touringcar uit Sint Willibrord naar Maastricht om mij hulde te brengen. Ik heb in korte tijd ruim zestig interviews gegeven en het blijft maar doorgaan." Jean Nelissen, voor velen 'monsieur Tour de France', heeft de steunbetuigingen als hartverwarmend ervaren, maar hij verklaart stellig dat bezorgdheid over het (voorlopige) einde van zijn Tour-carrière niet nodig is. "Ik heb de Tour dit jaar via de televisie gevolgd en verzorgde voor de NOS-radio dagelijks een gesproken column. Daarnaast heb ik voor verschillende bladen artikelen geschreven. Nee, verveeld heb ik me absoluut niet in de maand juli."

Of zijn Tour-loopbaan na negentwintig ronden definitief tot een einde is gekomen, is voor Nelissen zelf een open vraag. Hij staat nog anderhalf jaar onder contract bij de NOS en hij heeft dit seizoen verschillende andere wielerevenementen verslagen. Verder deed hij de Ronde van Spanje voor Eurosport. Of de NOS hem voor de Tour van 1998 zal inschakelen is nog volstrekt onduidelijk. Wel heeft hij een aanbieding van een ander televisiestation op zak om de Tour te volgen. Hij wil hierover weinig loslaten, maar lijkt zich niet al te druk te maken over wat de komende zomer hem zal brengen.

SPORT IN BEELD

De verjongingsdrang bij Studio Sport ziet Nelissen als typisch Nederlandse eigenaardigheid: "In Nederland is het op dit moment een soort wetmatigheid dat wat jong is heilig is. Niet dat ik me oud voel met mijn 61 jaar. Ik zou nog jaren meekunnen in het jachtige Tourcircus." De verjongingsdrang leidt er in sommige gevallen toe dat verslaggevers met te weinig bagage voor de leeuwen worden gegooid. Nelissen vindt dit jammer. Buitenlandse televisiestations maken nog steeds overwegend gebruik van de diensten van oudere en meer ervaren verslaggevers. Nelissen is van mening dat een degelijke kennis van de

achtergronden van de sport een voorwaarde is voor een goed koersverslag. Via de televisiebeelden zit de kijker tegenwoordig bovenop de gebeurtenissen in de koers. De verslaggever moet op grond van zijn feitenkennis iets aan de beelden kunnen toevoegen.

Nelissen betreurt het af en toe dat de wielersport zijn magie aan het verliezen is: "Als gevolg van de live verslaggeving blijft er steeds minder te gissen en te raden over." In de tijd dat de sportliefhebber nog volledig afhankelijk was van kranten- en later ook radioverslagen bleef er veel meer ruimte over voor fantasie en verbeelding. "Tegenwoordig is de kijker van start tot finish getuige van een etappe en niets blijft buiten beeld. Zo waren we live getuige van het afstappen van Indurain, maar ook van de dood van Fabio Casartelli." In zijn eerste jaren in de Tour, eind jaren zestig, kreeg de NOS alleen beelden van de laatste 45 kilometer van een etappe en Jean Nelissen maakte hiervan voor Sport in Beeld een overzichtelijke reportage van ongeveer twintig minuten, die stipt om 18.15 uur op televisie werd uitgezonden. Een miljoenenpubliek keek toe en luisterde naar de uitleg van Nelissen.

TIMING EN INTONATIE

De eindzege van Jan Janssen in 1968 blijft voor Jean Nelissen het hoogtepunt van bijna dertig jaar Tour. "De verrassende ontknopning op de laatste dag en de kleine marge van 38 seconden op de Belg Van Springel zorgden voor een emotioneel hoogtepunt." En dat een verslaggever niet emotioneel betrokken mag zijn, is volgens Nelissen een misverstand: "Wat is er mooier dan een landgenoot die triomfen viert in de Tour?" Deze betrokkenheid is voor Nelissen altijd de drijfveer gebleven. Op de vraag of televisieverlaggeving wel als een vak moet worden gezien, reageert Nelissen fel: "Of het een vak is! Naast de benodigde achtergrondkennis, moet je beschikken over de juiste timing en een goede intonatie. Verslaggeving is voor een deel ook spraakkunst."

Het werd Nelissen weleens verweten dat hij niet altijd 'bij het beeld bleef'. Zijn langdurige duopresentator Mart Smeets naam 'de Neel' echter in verdediging in zijn boek Stoempen, snot en sterfen. "Ja, hij is breedspakig, maar hij is Limburger. Ja, hij dwaalt soms van het beeld af en dan erger ik me ook de kolere, maar zijn ver-

halen zijn sterk. In heel Nederland is geen enkele journalist te vinden die beter in het wielervak zit dan hij, en het aardige is dat alle fietsschrijvers dat ook weten. Bovendien is de man die het fraaist een dunne sliert sigarenrook tussen zijn Limburgse lippen uitperst en dan de naam Claudio Chiappucci leuk maar verkeerd uitspreekt." Zelf vat Nelissen zijn visie op het vak in een beeldspraak samen: "Met een klein penseeltje schilder ik schilderijtjes van de renners en van de omgeving waar zij doorheen fietsen."

NIEUWS

AUTEURS GEZOCHT

Stichting de Sportwereld wil een biografisch lexicon van sporters in Nederland gaan samenstellen. Het gaat daarbij om een reeks beknopte levensbeschrijvingen van sporters, bestuurders, trainers en dergelijke. Wij zoeken auteurs die een of meer portretten willen schrijven.

Informatie en aanmeldingen bij Wilfred van Buuren, tel. 020-6928903 of via Stichting de Sportwereld, Postbus 11781, 1001 GT Amsterdam.

NATIONALE SPORTBIBLIOTHEEK GAAT DICHT

De Nationale Sportbibliotheek sluit op 25 mei 1998 haar deuren voor het publiek. De collectie van de bibliotheek, een samenwerkingsverband tussen de Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding en NOC*NSF, wordt gesplitst. Het recente deel van de collectie zal de basis vormen van een nieuw kennis-, informatie- en documentatiecentrum voor de sport dat gehuisvest wordt in Papendal. De oudere boeken en tijdschriften zullen elders in bruikleen worden ondergebracht. Waar dat zal zijn is nog onzeker, maar de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag is een serieuze gegadigde.

Alleen nog 's ochtends van 9 tot 12 uur open.
Info: tel. 070-3250002.

LEZING OVER KAATSEN

Op donderdag 14 mei 1998 organiseert Stichting de Sportwereld een lezing over de geschiedenis van het kaatsen. Spreker is Pieter Breuker, auteur van diverse boeken over kaatsen. De lezing vindt plaats op een bijzondere locatie: de voormalige 'Caetsbaen' van Hendrik van Brederode bij Huis ter Kleef in Haarlem. Aanvang 20 uur. U bent van harte welkom.

SPORTIEVE KLEIO

Kleio is niet alleen de muze van de geschiedenis maar ook de naam van het blad van de Vereniging van docenten in Geschiedenis en Staatsinrichting in Nederland (VGN). Dit tijdschrift heeft een themanummer gewijd aan sport en geschiedenis. Met daarin veel aandacht voor de Olympische Spelen. Verder bijdragen over sport in de klas, voetbal in Namibië, een boekenrubriek en stripbeeld Kick Wilstra.

Kleio aflevering 7 1997 is te bestellen door f 10,- over te maken op girorekening 128701, t.n.v. penningmeester VGN, Den Haag, o.v.v. sportnummer.

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld.

Redactie: Wilfred van Buuren, Peter-Jan Mol, Annemie Ploeger, Oscar Steens en Sjoerd van Tiel.

Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781, 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903.

Abonnementen: de Sportwereld verschijnt vier keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,- instellingen f 40,-. U kunt abonnee of medewerker worden door bijgaande bon in te vullen en uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 t.n.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam.